

Ks. Stanisław Olejnik, *Dar – Wezwanie – Odpowiedź. Teologia moralna*, t. 7: *Moralność życia społecznego*, Wydawnictwa Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1993, ss. 394.

Teologowie moralisci na ogół podejmują opracowania monograficzne poświęcone zagadnieniom szczegółowym, jak sprawy małżeństwa, rodziny, etyki seksualnej, sztucznego zapłodnienia, przeszczepów, eutanazji, choroby, śmierci, pracy, ochrony środowiska itp. Trudniej jest jednak z syntezami teologii moralnej, zwłaszcza podręcznikowymi. Powstały już na terenie naszego kraju syntezy, w których zaczęto stopniowo realizować postulat odnowy posoborowej. Do nich należy *Teologia moralna ogólna* – praca zbiorowa pod redakcją ks. Bogusława Inlendera, bpa Stanisława Smoleńskiego i ks. Stanisława Podgórskiego, która miała już trzy wydania. Pryncypiom jest też poświęcone opracowanie ks. prof. Stanisława Witka. W końcu z głęboką satysfakcją należy odnotować pierwszą od bardzo dawna syntezę całości teologii moralnej ks. prof. Stanisława Olejnika. Wypełnia ona dotkliwą lukę i stanowi ogromnie ważną pomoc dydaktyczną.

Dzieło, którego ostatni tom pojawił się na półkach księgarskich, jest kontynuacją trzech poprzednio wydanych syntez podręcznikowych. Znacznie je jednak poszerza i pogłębia. Jest pełniejszą odpowiedzią na wszystkie postulaty Soboru Watykańskiego II. Zawiera także bogatą literaturę przedmiotu, zwłaszcza w języku polskim.

Pierwsze trzy tomy zawierają ogólną teorię życia chrześcijańskiego, pozostałe poświęcone są teologii moralnej szczegółowej. Jest to już wejście w obszar ukonkretnionej egzystencji chrześcijańskiej, gdzie czyny i postawy ludzkie są nośnością aksjologiczną zyskującą ze ściśle określonych przesłanek teologiczno-moralnych.

Zagadnienia społeczne, którym poświęcony jest omawiany tom, są zawsze aktualne. Wiele się na ten temat pisze. Niedawno na rynku księgarskim ukazała się książka ks. Józefa Majki *Etyka społeczna i polityczna*, która jest niejako kompendium wiedzy na temat nauki społecznej Kościoła. W nurcie tych zagadnień pojawia się więc publikacja znakomitego uczonego, teologa moralisty ks. Stanisława Olejnika.

Na całość tomu składają się cztery ściśle ze sobą związane rozdziały. Zawierają one w swej treści rozważania nad moralnym wymiarem życia w różnych grupach społecznych, czyli wspólnotach życia, poczynając od rodziny, poszerzając zagadnienia etyczne na kręgi życia narodowego i państwowego.

Wiele kwestii związanych z życiem seksualnym bezpośrednio należy do zagadnień małżeńskich, są jednak wśród nich i takie, które dotyczą ludzi nie żyjących w małżeństwie. Toteż etyka seksualna usytuowana jest na samym początku omawianego tomu. Rozdział ten omawia szeroko fenomenologię życia seksualnego, a w związku z nią danych z biologii, medycyny, czy psychologii, dotyczących tej dziedziny zjawisk. Stanowią one podłoże i tło dalszych wywodów o charakterze normatywnym. Dziedzina płci i erotyki jawi się jako dar natury stworzonej przez Boga, stawiający człowiekowi wezwanie jako zadanie moralne. Koniecznym staje się więc zwrócenie uwagi na sposób ustalania podstawowych przesłanek budowania etyki życia seksualnego. Po tych ustaleniach ks. Olejnik przechodzi do analizy miłości w aspekcie zarówno daru, jak i odpowiedzi. Omawia także zagadnienia czystości, a to z tej racji, że przed człowiekiem stoi zadanie kształtowania miłości. Rozdział zamykają zagadnienia wychowania do czystości i wykroczeń przeciwko niej.

Rozdział kolejny poświęcony jest sprawom etyki małżeństwa i rodziny. Autor w paragrafie pierwszym omawia małżeństwo, jako początek i fundament wspólnoty rodzinnej, w wymiarze Bożego, sakramentalnego daru. W następnych dwóch paragrafach ujawnia szczególne zadania związane z pogłębianiem miłości oraz umacnianiem jedności we wspólnocie małżeńskiej. Nie pomija też ważnych zagadnień związanych z rodzicielstwem. To właśnie dzięki miłości odpowiedzialnie płodnej dochodzi do ubogacenia wspólnoty małżeńskiej potomstwem i stworzenia grupy rodzinnej. Problemy moralne tej wspólnoty, takie jak ochrona życia dziecka, wychowanie, wzajemne odniesienia stanowią treść ostatniego paragrafu.

W rozdziale pt. „Społeczeństwo” autor zauważa, że rodzina nie wystarczy jednak człowiekowi do pełnego rozwoju. Jest ona jedynie zaczątkiem życia społecznego. Człowiek potrzebuje szerszej społeczności, która by mu dała to, co jest wręcz konieczne do życia na poziomie istoty ludzkiej i do rozwoju jego możliwości. Jest on powołany do życia w wielkiej wspólnocie ludzkiej. Ta wspólnota może być objęta strukturą prawa stanowionego przez władzę rządzącą (państwo) albo opierać się na więzi czysto duchowej (ojczyzna). Te dwie wspólnoty są przedmiotem omówienia autora. Uwzględnia on przedtem jeszcze życie społeczne w refleksji teologicznej, w tym biblijne przesłanki życia społecznego oraz obecność Kościoła w życiu społeczno-politycznym.

Ostatni rozdział przedstawia implikacje normatywne w stosunku do wspólnoty międzynarodowej. Wspólnota ta jest darem Stwórcy dla każdego narodu i każdej osoby. Stanowi więc potencjalnie wielkie, ubogacające środowisko życia i rozwoju człowieka. Ks. Olejnik omawia najpierw podstawowe przesłanki zaangażowania Kościoła w stosunki międzynarodowe, by potem przedstawić zadania międzynarodowej wspólnoty i Kościoła w staraniu się o pokój oraz w niesieniu pomocy krajom na drodze rozwoju.

Z radością trzeba stwierdzić, że po przeczytaniu tej części wielkiego dzieła czytelnik lepiej rozumie wielkość i wzniosłość chrześcijańskiego powołania i potrzebę odpowiedzi na nie w aspekcie życia społecznego. Docenia też bogactwo przedstawionych treści, erudycję autora i przystępność języka, przez co podręcznik przydatny staje się nie tylko dla profesorów teologii moralnej, studentów teologii, ale i szerszej rzeszy czytelników. Autor podręcznika idzie bowiem do swojej syntezy, czyli *summy*, drogą specjalizacji. Dzieło zawiera zagadnienia, które w ciągu wielu lat pracy naukowej zostały przez niego opracowane w sposób monograficzny. Dają tu o sobie znać: jego międzynarodowy warsztat teologiczny, szerokie zainteresowania, czytanie, studium poglądów innych uczonych, zajmowanie swego stanowiska wobec nowych problemów. Zauważyć też trzeba, że ks. Olejnik szczególnie odpowiedzialnie traktuje pracę dydaktyczną jako nauczyciel teologii moralnej.

ks. Tadeusz Reroń